

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Παιδαγωγικό Κλίμα Σχολικής Τάξης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου στη Σχολική Μονάδα – Διαδικασία Αυτοαξιολόγησης

Το Παρατηρητήριο της ΑΕΕ

Μεθοδολογία και Εργαλεία

Φάκελος Παραδειγμάτων

Ερευνητικών Εργαλείων

Δεκέμβριος 2012

2. Παράδειγμα ερωτηματολογίου μαθητών με κλειστές ερωτήσεις για το μάθημα και τις σχέσεις στην τάξη:

Το Ερωτηματολόγιο της Τάξης μου²

Οδηγίες

Αυτό που κρατάς στα χέρια σου δεν είναι διαγώνισμα αλλά ένα απλό ερωτηματολόγιο που έχει σκοπό να συγκεντρώσει πληροφορίες για την τάξη σου. Με τη λέξη «τάξη» δεν εννοούμε την αίθουσα που κάνετε μάθημα αλλά τους συμμαθητές σου, τα μαθήματα που κάνετε και όλη τη σχολική ζωή της φετινής χρονιάς. Στη συνέχεια υπάρχουν 25 προτάσεις. Διάβασε κάθε πρόταση προσεκτικά και κύκλωσε το Σ αν συμφωνείς ή το Δ αν διαφωνείς με την πρόταση. Π.χ. «Τα περισσότερα παιδιά της τάξης μου είναι φίλοι μεταξύ τους». Σ (ΣΥΜΦΩΝΩ), Δ (ΔΙΑΦΩΝΩ). Δεν μπορείς βέβαια να κυκλώσεις και το Σ και το Δ αλλά μόνο ένα από τα δύο.

1. Το μάθημα περνάει ευχάριστα. Σ Δ
2. Τα παιδιά τσακόνονται συνέχεια μεταξύ τους. Σ Δ
3. Στα διαλείμματα οι μαθητές παίζουν ανταγωνιστικά παιχνίδια και όχι συνεργατικά. Σ Δ
4. Τα μαθήματα και οι ασκήσεις που κάνουμε είναι εύκολες. Σ Δ
5. Οι περισσότεροι συμμαθητές μου είναι φίλοι μου. Σ Δ
6. Οι περισσότεροι δεν είναι ευχαριστημένοι με την τάξη μας. Σ Δ
7. Μερικοί συμμαθητές μου είναι «παλιόπαιδα». Σ Δ
8. Οι περισσότεροι μαθητές προσπαθούν να ξεπεράσουν στα μαθήματα τους άλλους. Σ Δ
9. Οι ασκήσεις που κάνουμε είναι δύσκολες και χρειαζόμαστε τη βοήθεια του δασκάλου. Σ Δ
10. Μερικά παιδιά δεν είναι φίλοι μου. Σ Δ
11. Η φετινή τάξη μας αρέσει. Σ Δ
12. Στους περισσότερους συμμαθητές μου αρέσουν οι τσακωμοί. Σ Δ

² Βούλγαρης, Σ. & Ματσαγγούρας, Η. (2004). «Σχέση και Επικοινωνία Εκπαιδευτικού-Μαθητή, Το ψυχολογικό κλίμα της σχολικής τάξης στο δημοτικό σχολείο», *Μάθηση και Διδασκαλία στην Κοινωνία της Γνώσης*, Ε' Πανελλήνιο Συνέδριο του ΚΕΕΠΕΚ, Αθήνα 26-28/11/2004.

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ ΜΟΥ (ΤΕΤ)

(B. Fraser, G. Anderson and H. Walberg, *My Class Inventory*)

Μετάφραση - Προσαρμογή: Ηλιά Γ. Ματσαγγούρα

Οδηγίες για το μαθητή: Αυτό που κρατάς στα χέρια σου δεν είναι διαγώνισμα γνώσεων, αλλά ένα απλό ερωτηματολόγιο, που έχει σκοπό να συγκεντρώσει πληροφορίες για την τάξη σου. Με τη λέξη «τάξη» δεν εννοούμε την αίθουσα που κάνετε μάθημα, αλλά τους συμμαθητές σου, τα μαθήματα που κάνετε και όλη τη σχολική ζωή της φετινής χρονιάς.

Στη συνέχεια υπάρχουν 25 προτάσεις. Διάβασε κάθε πρόταση προσεκτικά και κύκλωσε το ΣΥΜΦΩΝΩ, αν συμφωνείς, ή το ΔΙΑΦΩΝΩ, αν διαφωνείς με την πρόταση.

Π.χ.: Τα περισσότερα παιδιά της τάξης μου είναι φίλοι μεταξύ τους. Σ (ΣΥΜΦΩΝΩ) Δ (ΔΙΑΦΩΝΩ). Δεν μπορείς βέβαια να κυκλώσεις και το Σ και το Δ, αλλά μόνο ένα από τα δύο.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Να απαντήσεις προσεκτικά και στις 25 ερωτήσεις.

1. Το μάθημα περνάει ευχάριστα	Σ	Δ
2. Τα παιδιά τσακώνονται συνέχεια μεταξύ τους	Σ	Δ
3. Συχνά τα παιδιά συναγωνίζονται στο τρέξιμο	Σ	Δ
4. Η σχολική δουλειά που κάνουμε είναι δύσκολη	Σ	Δ
5. Όλοι οι συμμαθητές μου είναι φίλοι μου	Σ	Δ
6. Μερικοί δεν είναι ευχαριστημένοι με την τάξη μας	Σ	Δ
7. Μερικοί συμμαθητές μου είναι «παλιόπαιδα»	Σ	Δ
8. Οι περισσότεροι μαθητές προσπαθούν να ξεπεράσουν στα μαθήματα τους άλλους	Σ	Δ
9. Οι περισσότεροι μαθητές τελειώνουν τις ασκήσεις χωρίς βοήθεια	Σ	Δ
10. Μερικά παιδιά δεν είναι φίλοι μου	Σ	Δ
11. Η φετινή τάξη μάς αρέσει	Σ	Δ
12. Σε πολλούς συμμαθητές μου αρέσουν οι τσακωμοί	Σ	Δ
13. Σε μερικούς κακοφαίνεται, όταν δεν τα καταφέρουν τόσο καλά όσο οι άλλοι	Σ	Δ
14. Μόνο οι έξυπνοι μπορούν να λύνουν τις ασκήσεις	Σ	Δ
15. Όλα τα παιδιά είμαστε στενοί φίλοι	Σ	Δ
16. Σε μερικούς δεν αρέσει η τάξη μας	Σ	Δ
17. Πολλοί θέλουν να γίνεται πάντα το «δικό» τους	Σ	Δ
18. Μερικοί προσπαθούν πάντα να ξεπεράσουν τους άλλους	Σ	Δ
19. Η σχολική δουλειά είναι δύσκολη	Σ	Δ
20. Οι συμμαθητές μου συμπαθιούνται μεταξύ τους	Σ	Δ
21. Η τάξη μας είναι ευχάριστη	Σ	Δ
22. Οι συμμαθητές μου τσακώνονται συχνά	Σ	Δ
23. Μερικοί θέλουν πάντα να πρωτεύουν	Σ	Δ
24. Οι περισσότεροι τα καταφέρνουν μόνοι τους με τις ασκήσεις	Σ	Δ
25. Οι μαθητές της τάξης μου αισθάνονται μεταξύ τους σαν καλοί φίλοι	Σ	Δ

ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ:

- Ικανοποίηση: ερωτήσεις 1, 6, 11, 16 και 21.
- Διενεκτικότητα: ερωτήσεις 2, 7, 12, 17 και 22.
- Ανταγωνιστικότητα: ερωτήσεις 3, 8, 13, 18 και 23.
- Δυσκολία: ερωτήσεις 4, 9, 14, 19 και 24.
- Συνεκτικότητα: ερωτήσεις 5, 10, 15, 20 και 25.

Τα ΣΥΜΦΩΝΩ βαθμολογούνται με (3) και τα ΔΙΑΦΩΝΩ με (1), εκτός από τις ερωτήσεις που είναι γραμμένες έντονα και υπογραμμισμένες, όπου βαθμολογούνται αντίστροφα, δηλαδή τα ΣΥΜΦΩΝΩ βαθμολογούνται με (1) και τα ΔΙΑΦΩΝΩ με (3).

Μετά τη βαθμολόγηση, που γίνεται στο δεξί περιθώριο, αθροίζω τις ερωτήσεις που ανήκουν στην ίδια ομάδα και καταγράφω το άθροισμα της κάθε στοιχείου.

ΤΟ ΕΥΡΟΣ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΚΑΘΕ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ: 5 - 15

- Το ερωτηματολόγιο «My Class Inventory» των Fraser, Anderson και Walberg όπως αυτό προσαρμόστηκε από τον Ματσαγγούρα.
- Το ερωτηματολόγιο έχει μια ανεπτυγμένη μορφή με 38 ερωτήσεις και μια σύντομη με 25 ερωτήσεις.
- Το MCI (ΤΕΤ) αξιολογεί πέντε στοιχεία, που διαπιστώθηκε ότι αποτελούν δείκτες του όλου κλίματος της τάξης και συσχετίζονται άμεσα με την αποτελεσματικότητα της τάξης στον ακαδημαϊκό και συναισθηματικό τομέα
- (Ματσαγγούρας, 2000:190-191).

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 152 ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ Αρ. Φύλλου 240 5 Νοεμβρίου 2013

Αξιολόγηση των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

ΟΡΓΑΝΑ, ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Άρθρο 3. Κριτήρια διοικητικής και εκπαιδευτικής αξιολόγησης και συντελεστές βαρύτητας

δ) Κατηγορία IV - Επιστημονική και επαγγελματική ανάπτυξη, η οποία περιλαμβάνει τα εξής κριτήρια (Συντελεστής βαρύτητας 1):

αα) Τυπικά προσόντα και επιστημονική ανάπτυξη.

ββ) Επαγγελματική ανάπτυξη.

8. Οι προϊστάμενοι των τμημάτων εκπαιδευτικών θεμάτων των διευθύνσεων εκπαίδευσης, οι υπεύθυνοι περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, αγωγής υγείας, πολιτιστικών θεμάτων και σχολικών δραστηριοτήτων, οι υπεύθυνοι των Κέντρων Φυσικών Επιστημών (ΕΚ.Φ.Ε.), οι υπεύθυνοι και Νέων Τεχνολογιών (ΚΕ.ΠΛΗ.ΝΕ.Τ.), οι υπεύθυνοι Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Σ.Ε.Π.) και οι υπεύθυνοι στους Συμβουλευτικούς Σταθμούς Νέων (Σ.Σ.Ν.) αξιολογούνται με τα ακόλουθα, ανά κατηγορία αναφερόμενα, κριτήρια:

α) Η κατηγορία I - Άσκηση οργανωτικού έργου, η οποία περιλαμβάνει το ομώνυμο κριτήριο. (Συντελεστής βαρύτητας 1).

β) Κατηγορία II - Άσκηση έργου επιστημονικής - παιδαγωγικής ενμέρωσης, καθοδήγησης ή/και επιμορφωτικής στήριξης των εκπαιδευτικών, η οποία περιλαμβάνει τα εξής κριτήρια (Συντελεστής βαρύτητας 2):

αα) Προγραμματισμός έγκαιρης ενμέρωσης, καθοδήγησης ή/και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών.

ββ) Υλοποίηση ενμέρωσης, υποστήριξης ή/και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών.

γ) Κατηγορία III - Άσκηση έργου αυτο-αξιολόγησης, προγραμματισμού και υλοποίησης δράσεων βελτίωσης και τεκμηριωμένης αποτίμησης των αποτελεσμάτων.

δ) Κατηγορία IV - Επιστημονική και επαγγελματική ανάπτυξη, η οποία περιλαμβάνει τα εξής κριτήρια (Συντελεστής βαρύτητας 1):

αα) Τυπικά προσόντα και επιστημονική ανάπτυξη.

ββ) Επαγγελματική ανάπτυξη.

9. Οι υποδιευθυντές των σχολικών μονάδων, οι αναπληρωτές υπεύθυνοι των Κ.Π.Ε., οι υπεύθυνοι τομέων εργαστηρίων και οι υπεύθυνοι εργαστηρίων κατεύθυνσης Σ.Ε.Κ. και Σ.Ε. αξιολογούνται με τα ακόλουθα, ανά κατηγορία αναφερόμενα, κριτήρια:

α) Κατηγορία I - Άσκηση διοικητικού και οργανωτικού έργου, η οποία περιλαμβάνει το ομώνυμο κριτήριο που σχετίζεται, κυρίως, με τον τρόπο υποστήριξης του έργου του διευθυντή και αναπλήρωσής του (Συντελεστής βαρύτητας 1):

β) Οι υποδιευθυντές σχολικών μονάδων, οι υπεύθυνοι τομέων εργαστηρίων και οι υπεύθυνοι εργαστηρίων κατεύθυνσης Σ.Ε.Κ. και Σ.Ε. πέραν της αξιολόγησης στο ανωτέρω κριτήριο, υπόκεινται και σε εκπαιδευτική αξιολόγηση όπως οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν σε σχολικές μονάδες, σύμφωνα με τα κριτήρια που προβλέπονται στις περιπτώσεις α), β), γ) και ε) της επόμενης παραγράφου.

10. Οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν στις σχολικές μονάδες αξιολογούνται με τα ακόλουθα, ανά κατηγορία αναφερόμενα, κριτήρια:

α) Κατηγορία I - Εκπαιδευτικό περιβάλλον, η οποία περιλαμβάνει τα εξής κριτήρια (Συντελεστής βαρύτητας 0,75):

αα) Διαπροσωπικές σχέσεις και προσδοκίες.

ββ) Παιδαγωγικό κλίμα στη σχολική τάξη.

γγ) Οργάνωση της σχολικής τάξης.

β) Κατηγορία II - Σχεδιασμός, προγραμματισμός και προετοιμασία της διδασκαλίας, η οποία περιλαμβάνει τα εξής κριτήρια (Συντελεστής βαρύτητας 0,50):

αα) Βαθμός αντίληψης των δυνατοτήτων και αναγκών των μαθητών για τη διαμόρφωση του σχεδιασμού της διδασκαλίας.

ββ) Στόχοι και περιεχόμενο.

γγ) Διδακτικές ενέργειες και εκπαιδευτικά μέσα.

γ) Κατηγορία III - Διεξαγωγή της διδασκαλίας και αξιολόγηση των μαθητών, η οποία περιλαμβάνει τα εξής κριτήρια (Συντελεστής βαρύτητας 1,25):

αα) Προετοιμασία μαθητών για τη διδασκαλία.

ββ) Διδακτικές ενέργειες και εκπαιδευτικά μέσα.

γγ) Ενέργειες μαθητών κατά τη διαδικασία μάθησης.

δδ) Εμπέδωση της νέας γνώσης και αξιολόγηση των μαθητών.

δ) Κατηγορία IV - Υπηρεσιακή συνέπεια και επάρκεια, η οποία περιλαμβάνει τα εξής κριτήρια (Συντελεστής βαρύτητας 1,50):

αα) Τυπικές υπαλληλικές υποχρεώσεις.

ββ) Συμμετοχή στη λειτουργία της σχολικής μονάδας και στην αυτο - αξιολόγησή της.

γγ) Επικοινωνία και συνεργασία με γονείς και φορείς.

ε) Κατηγορία V - Επιστημονική και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού, η οποία περιλαμβάνει τα εξής κριτήρια: (Συντελεστής βαρύτητας 1):

αα) Τυπικά προσόντα και επιστημονική ανάπτυξη.

ββ) Επαγγελματική ανάπτυξη.

11. Οι συντελεστές βαρύτητας των κριτηρίων αξιολόγησης των ιδιωτικών εκπαιδευτικών είναι ίδιοι με τους συντελεστές της προηγούμενης παραγράφου που αφορούν στους εκπαιδευτικούς της δημόσιας εκπαίδευσης.

12. Οι εκπαιδευτικοί που είναι αποσπασμένοι στην Κ.Υ. ή σε αποκεντρωμένες υπηρεσίες ή σε δομές του Υ.Π.Α.Θ. και δεν ασκούν διοικητικά καθήκοντα αξιολογούνται με τα ακόλουθα, ανά κατηγορία αναφερόμενα, κριτήρια:

α) Κατηγορία I - Υπηρεσιακή συνέπεια και επάρκεια. Περιλαμβάνει το ομώνυμο κριτήριο που σχετίζεται με την τήρηση των τυπικών υπαλληλικών υποχρεώσεων και τη συμμετοχή στη λειτουργία της οργανικής μονάδας ή υπηρεσίας καθώς και στην αυτο - αξιολόγησή της. (Συντελεστής βαρύτητας 3):

β) Κατηγορία II - Επιστημονική και επαγγελματική ανάπτυξη. Περιλαμβάνει τα εξής κριτήρια (Συντελεστής βαρύτητας 2):

αα) Τυπικά προσόντα και επιστημονική ανάπτυξη.

ββ) Επαγγελματική ανάπτυξη.

Άρθρο 4

Όργανα διοικητικής και εκπαιδευτικής αξιολόγησης

1. Οι εκπαιδευτικοί αξιολογούνται ως εξής:

α) Οι περιφερειακοί διευθυντές εκπαίδευσης αξιολογούνται στα κριτήρια της διοικητικής αξιολόγησης από δύο Γεν. Διευθυντές του Υπουργείου και στα κριτήρια της εκπαιδευτικής αξιολόγησης από τον Πρόεδρο του Ι.Ε.Π.

β) Οι συντονιστές εκπαίδευσης εξωτερικού αξιολογούνται στα κριτήρια της διοικητικής αξιολόγησης από τον αρμόδιο για θέματα ελληνόγλωσσας εκπαίδευσης στο εξωτερικό Ειδικό ή Γενικό Γραμματέα Υ.Π.Α.Θ. και στα κριτήρια της εκπαιδευτικής αξιολόγησης από τον Πρόεδρο ή τον Αντιπρόεδρο του Ι.Ε.Π.

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 152 ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ Αρ. Φύλλου 240 5 Νοεμβρίου 2013

Αξιολόγηση των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Άρθρο 14. Ποιοτικός αξιολογικός χαρακτηρισμός των εκπαιδευτικών (άρθρο 3, παρ. 10)

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ)

4123

2. Οι υποδιευθυντές των σχολικών μονάδων, πέραν της αξιολόγησης στα ανωτέρω κριτήρια, υπόκεινται και σε εκπαιδευτική αξιολόγηση όπως και οι λοιποί εκπαιδευτικοί που υπηρετούν στις μονάδες αυτές, σύμφωνα με τα κριτήρια που προβλέπονται στις παραγράφους 1, 2, 3 και 5 του άρθρου 14.

Άρθρο 14

Ποιοτικός αξιολογικός χαρακτηρισμός των εκπαιδευτικών (άρθρο 3, παρ. 10)

1. Στα κριτήρια της κατηγορίας I του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος οι εκπαιδευτικοί αξιολογούνται ως εξής:

α) Στο κριτήριο των διαπροσωπικών σχέσεων και προσδοκιών ο αξιολογούμενος εκπαιδευτικός εντάσσεται σε βαθμίδα περιγραφικής κλίμακας ποιοτικού χαρακτηρισμού ως εξής:

αα) Ελληνής, εφόσον στην πορεία της σχολικής χρονιάς μεταξύ αυτού και των μαθητών διαπιστώνεται απουσία σχέσεων, δεν υπάρχει πνεύμα και συμπεριφορά συνεκτικής τάξης, δεν διατυπώνονται, ούτε καν έμμεσα, προσδοκίες για τη μάθηση, τις διαπροσωπικές σχέσεις και τη συμπεριφορά των μαθητών.

ββ) Επαρκής, εφόσον στην πορεία της σχολικής χρονιάς αναπτύσσει σχέσεις σεβασμού μεταξύ αυτού και των μαθητών, αμοιβαίας αποδοχής και αλληλοβοήθειας μεταξύ των μαθητών που προσδιόσονται συνεκτικότητα στη σχολική τάξη, δηλώνει με σαφήνεια τι ελπίζει και αναμένει από τους μαθητές και αναπροσδοτεί τις θετικές μορφές διαπροσωπικών σχέσεων.

γγ) Πολύ καλός, εφόσον στην πορεία της σχολικής χρονιάς:

ι) δημιουργεί, με λόγια και πράξεις, συνθήκες αποδοχής, στήριξης και ενθάρρυνσης για όλους ανεξαιρέτως τους μαθητές, ιδίως για τους προερχόμενους από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και τους έχοντες μειωμένη αυτο-εκτίμηση.

ii) εκφράζει με λόγια και με πράξεις υψηλές, αλλά ρεαλιστικές, προσδοκίες για τη μάθηση, τις διαπροσωπικές σχέσεις και τη συμπεριφορά των μαθητών.

iv) αξιοποιεί στην πορεία της σχολικής χρονιάς όποιον άλλον τρόπο κρίνει παιδαγωγικά κατάλληλο, με βάση την ηλικία και τις ανάγκες των μαθητών της τάξης του και τα διαφοροποιημένα κοινωνικοπολιτισμικά δεδομένα της σχολικής μονάδας, για τη δημιουργία θετικών διαπροσωπικών σχέσεων και τη διατύπωση παιδαγωγικών προσδοκιών.

δδ) Εξαιρετικός, εφόσον, πλέον των προϋποθέσεων της προηγούμενης υποπερίπτωσης, έχει αναπτύξει στάσεις και ικανότητες συλλογικότητας, συντονισμού και θετικής διαχείρισης διαπροσωπικών διαφωνιών και συγκρούσεων.

β) Στο κριτήριο του παιδαγωγικού κλίματος στη σχολική τάξη ο αξιολογούμενος εκπαιδευτικός εντάσσεται σε βαθμίδα περιγραφικής κλίμακας ποιοτικού χαρακτηρισμού ως εξής:

αα) Ελληνής, εφόσον, στην πορεία της σχολικής χρονιάς μεταξύ αυτού και των μαθητών, υπάρχει ουδέτερο έως και μικρό κλίμα και αρκετοί μαθητές βιώνουν με αρνητικό τρόπο και έχουν αρνητικές στάσεις προς τη σχολική ζωή της τάξης με αποτέλεσμα να παραμένουν αδιάφοροι και αποστασιοποιημένοι.

ββ) Επαρκής, εφόσον στην πορεία της σχολικής χρονιάς:

ι) καλλιεργεί στους μαθητές συνθήκες ανάπτυξης θετικών στάσεων προς τον εκπαιδευτικό, τους συμμαθητές, τα διδασκόμενα μαθήματα και προς τον ίδιο τον εαυτό τους και ενθαρρύνει με θετικές αναπροσδοκίες την αναμενόμενη συμπεριφορά, τη διατύπωση απόψεων και την έκφραση συναισθημάτων.

ii) δημιουργεί στην τάξη, με ρητές δηλώσεις και συμβολικά μέσα, κλίμα ενδιαφέροντος για τη μάθηση και εκτίμησης για τη γνώση, και

iii) φροντίζει να ευαισθητοποιεί τους μαθητές σε θέματα αποφυγής διακρίσεων.

γγ) Πολύ καλός, εφόσον στην πορεία της σχολικής χρονιάς:

ι) δημιουργεί στην τάξη, με «ρητές δηλώσεις» και συμβολικά μέσα, κλίμα αναζήτησης και δημιουργικότητας και, παράλληλα, ενθαρρύνει, κατά περίπτωση ηλικίας και μαθήματος, τη διατύπωση τεκμηριωμένων προτάσεων, αντιπροτάσεων, εναλλακτικών λύσεων και συλλογικών αποφάσεων και καλλιεργεί κλίμα υπεύθυνης και συνεπούς συμπεριφοράς και αποδοχής του κοινωνικά, πολιτιστικά, εθνικά και θρησκευτικά διαφορετικού «άλλου».

ii) εμπνέει δημοκρατικό τρόπο επικοινωνίας και επίλυσης θεμάτων, αποφεύγει τον διδακτισμό σε θέματα αξιακά, ενώ παράλληλα υιοθετεί δημοκρατικό τρόπο επικοινωνίας, με στόχο να ενθαρρύνει την ελεύθερη έκφραση και τεκμηρίωση προσωπικών θέσεων με βάση λογικά, αξιακά επιχειρήματα και παράδοση δεσμευμένων.

iii) αξιοποιεί στην πορεία της σχολικής χρονιάς όποιον άλλον τρόπο κρίνει παιδαγωγικά κατάλληλο, με βάση την ηλικία και τις ανάγκες των μαθητών της τάξης του, τα διαφοροποιημένα κοινωνικοπολιτισμικά δεδομένα της σχολικής μονάδας, για τη δημιουργία θετικού παιδαγωγικού κλίματος.

δδ) Εξαιρετικός, εφόσον, πλέον των προϋποθέσεων της προηγούμενης υποπερίπτωσης, εμπνέει δημοκρατικό τρόπο επικοινωνίας και επίλυσης θεμάτων, καλλιεργεί, κατά περίπτωση ηλικίας και μαθήματος, στάσεις και ικανότητες τεκμηριωμένης διαλεκτικής αντιπαράθεσης επί θέσεων, κρίσεων και προτάσεων και σύνθεσης αντιθέτων, ενθαρρύνει την ύπαρξη και ενίσχυση κλίματος συλλογικότητας και πρωτοβουλίας, την ανάληψη ομαδικών πρωτοβουλιών για την οργάνωση εκδηλώσεων καθώς και δράσεων για την επίλυση προβλημάτων και τη μελέτη θεμάτων και, παράλληλα, συμμετέχει σε προγράμματα κοινωνικο-συναισθηματικού προσανατολισμού, όπως για παράδειγμα προγράμματα ευαισθητοποίησης κατά της σχολικής βίας ή διευκόλυνσης της μετέβασης μαθητών από τη μία σχολική βαθμίδα στην άλλη.

γ) Στο κριτήριο της οργάνωσης της σχολικής τάξης ο αξιολογούμενος εκπαιδευτικός εντάσσεται σε βαθμίδα περιγραφικής κλίμακας ποιοτικού χαρακτηρισμού ως εξής:

αα) Ελληνής, εφόσον στην πορεία της σχολικής χρονιάς παραμελεί τον χώρο και την παιδαγωγική λειτουργικότητα της τάξης, δεν φροντίζει για τη θέσπιση κανόνων, δεν μεριμνά για τη διαχείριση προβλημάτων συμπεριφοράς και, κυρίως, δεν αντιμετωπίζει ανάρμοστες μορφές συμπεριφοράς των μαθητών με παιδαγωγικό τρόπο.

ββ) Επαρκής, εφόσον στην πορεία της σχολικής χρονιάς διαμορφώνει, ανάλογα με την ηλικία των μαθητών, κατάλληλα τον χώρο, ώστε να είναι ασφαλής και

Τι είναι σημαντικό για ένα φυτό;

Κατά αντιστοιχία για ένα σχολείο;

- Το Εκπαιδευτικό Περιβάλλον αναφέρεται:
- στις ψυχολογικές,
- κοινωνικές και
- οργανωτικές συνθήκες που κυριαρχούν στη σχολική τάξη και διευκολύνουν το πλαίσιο των σχέσεων και της μάθησης.

- Συγκαταλέγεται, μάλιστα, μεταξύ εκείνων των παραμέτρων της εκπαίδευσης τις οποίες μπορεί σε μεγάλο βαθμό να επηρεάσει και να διαμορφώσει ο εκπαιδευτικός.

- α) κεντρίζει το ενδιαφέρον των μαθητών για βιωματική και ενεργό μάθηση μέσα από την παρατήρηση, τη διερεύνηση και την κριτική γεγονότων που γίνονται μέσα στην τάξη, στο σχολείο και στην κοινότητα,
- β) ενεργοποιεί την κριτική και δημιουργική σκέψη και τη φαντασία και
- γ) να ενθαρρύνει τους μαθητές να αμφισβητούν, να τολμούν και να διακινδυνεύουν στις δημιουργικές αναζητήσεις τους να κάνουν και λάθη.

- Κλίμα της σχολικής μονάδας ορίζεται «η ατμόσφαιρα που επικρατεί σε κάθε σχολική μονάδα, σχετίζεται άμεσα με τα άτομα που εμπλέκονται και αποτελεί τη βάση για προβλέψεις εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων» (Sergiovanni & Starratt, 1998: 177).
- Η έννοια του σχολικού κλίματος περιλαμβάνει αόρατα, συμβολικά στοιχεία όπως είναι οι αξίες, φιλοσοφία και το όραμα αλλά και ορατά στοιχεία όπως είναι τα προγράμματα, οι σκοποί και η δομή του.
- Είναι θα λέγαμε μια σειρά εσωτερικών χαρακτηριστικών που βοηθούν να ξεχωρίσει το ένα σχολείο από το άλλο (Πασιαρδή, 2001: 25).
- Το σχολικό κλίμα θεωρείται για τη σχολική μονάδα ό,τι η προσωπικότητα για τον άνθρωπο (Roueche & Baker, 1986).

- Επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό:
- Την ψυχική διάθεση των εκπαιδευτικών για την εκτέλεση των καθηκόντων τους (ψυχολογικό κλίμα)
- Τον ενθουσιασμό των εκπαιδευτικών για το εκπαιδευτικό και διδακτικό έργο τους (συναισθήματα, στάσεις)
- Την παραγωγικότητα των εκπαιδευτικών, την επίτευξη των στόχων τους και γενικά την απόδοση στο έργο τους (διεκπεραίωση της εργασίας τους).

- Κλίμα της τάξης “classroom climate” ορίζεται ως η ιδιαίτερη ατμόσφαιρα που δημιουργείται σε μια τάξη μέσα στα πλαίσια των σχέσεων αλληλεπίδρασης εκπαιδευτικών και μαθητών (Borich 1999).
- Κατά τον Ματσαγγούρα (2000:186) με τον όρο κλίμα της σχολικής τάξης εννοούμε το συναισθηματικό τρόπο με τον οποίο οι μαθητές μιας τάξης βιώνουν και αντιλαμβάνονται τις σχέσεις που αναπτύσσονται μέσα στην τάξη.
- Σε αντίθεση με το σχολικό κλίμα, το κλίμα της τάξης αφορά τις δυναμικές που αναπτύσσονται μέσα στην τάξη ή σε μικρότερα περιβάλλοντα από αυτό του σχολείου.
- Σύμφωνα με τους McLellan και Nicholl (2008:1) το κλίμα (στην περίπτωση του σχολείου και της τάξης), ορίζεται ως τα επαναλαμβανόμενα πρότυπα και μοτίβα συμπεριφοράς, στάσεων και συναισθημάτων που χαρακτηρίζουν τη ζωή μέσα στον οργανισμό.

Το κλίμα της σχολικής τάξης μπορεί να μετρηθεί, να περιγραφεί;

Το κλίμα της τάξης είναι μια ποιότητα που βιώνεται και επομένως καθορίζεται από την υποκειμενική αντίληψη των μελών της σχολικής κοινότητας. **Με άλλα λόγια είναι εκείνο που πιστεύουν ότι είναι οι δάσκαλοι, οι μαθητές και ο διευθυντής του σχολείου και όχι αναγκαστικά αυτό που είναι στην πραγματικότητα** (Koth, Bradshaw, and Leaf, 2008:96).

Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι το σχολικό κλίμα δεν μπορούμε να το συλλάβουμε εμπειρικά. Είναι μια πραγματικότητα που μπορεί να περιγραφεί, έχει γίνει αντικείμενο πλείστων μελετών και μπορεί να μετρηθεί με αντικειμενικότητα.

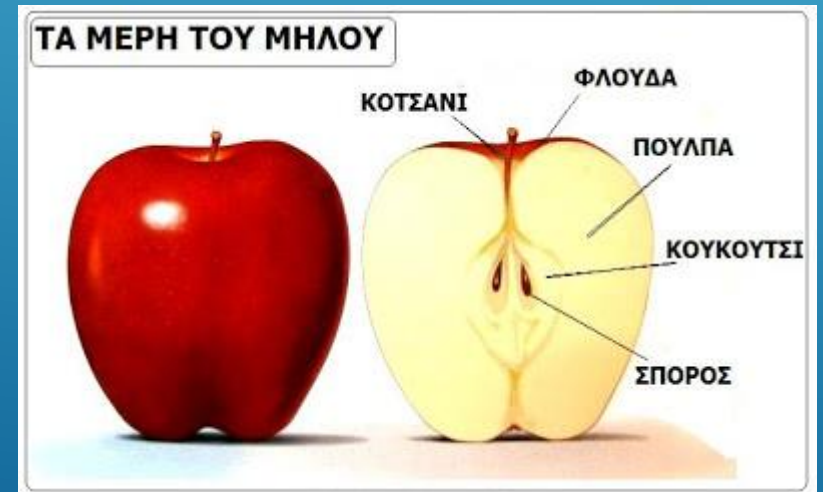
Βεβαίως οι μελέτες διαφέρουν μεταξύ τους ως προς τους παράγοντες που διαμορφώνουν, επηρεάζουν ή και συναποτελούν το κλίμα στο σχολείο.

- Τομείς που συνθέτουν το κλίμα σχολικής τάξης είναι:
- **Ο συναισθηματικός**, που αναφέρεται στις καταστάσεις που βιώνει ο μαθητής μέσα από τις διαπροσωπικές σχέσεις με τους συμμαθητές και τον δάσκαλό του.
- **Της κοινωνικής οργάνωσης**, που αναφέρεται στις δημοκρατικές διαδικασίες που τηρούνται στην τάξη, στην ανταγωνιστικότητα, στην ομοιογένεια ή ανομοιογένεια της τάξης.
- **Της εργασίας**, που αναφέρεται στον τρόπο εργασίας, στον καθορισμό των στόχων, στην υλικοτεχνική υποδομή.

- Σύμφωνα με τον (Η. Ματσαγγούρα) τέσσερις είναι οι παράγοντες που συνδιαμορφώνουν το ιδιότυπο πλαίσιο σχέσεων επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης της σχολικής τάξης και αυτοί είναι:
  - α) ο δάσκαλος,
  - β) οι συμμαθητές,
  - γ) τα μαθήματα και
  - δ) η οργάνωση του τρόπου εργασίας

- Ο Moos θεωρεί τρεις κύριες διαστάσεις ή παράγοντες του κλίματος (Evans et al, 2009:133):
- α) Τις σχέσεις, δηλαδή το βαθμός στον οποίο τα άτομα μέσα στο περιβάλλον της τάξης βοηθούνται και υποστηρίζονται μεταξύ τους.
- β) Την προσωπική ανάπτυξη, δηλαδή το βαθμό στον οποίο υφίσταται η βελτίωση του κάθε ατόμου.
- γ) Τη συντήρηση και την αλλαγή μέσα στο σύστημα, δηλαδή το βαθμό στον οποίο το περιβάλλον της τάξης είναι ειρηνικό, διατηρεί την τάξη και έχει την ικανότητα για αλλαγή.

- Ο Schein (1985) θεωρεί πως τρία επίπεδα διαμορφώνουν το κλίμα και τα παρομοιάζει με το καθάρισμα ενός μήλου.
- Το πρώτο επίπεδο η φλούδα του μήλου σχετίζεται με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον της σχολικής τάξης.
- Το δεύτερο επίπεδο το εσωτερικό μέρος του καρπού συνίσταται στις αξίες και τους στόχους που θέτει κάθε σχολική τάξη.
- Το τρίτο επίπεδο με τους σπόρους του μήλου, που μεταφέρουν τους γενετικούς κώδικες, ικανούς να δημιουργήσουν ολόκληρη μηλιά.

Το Κλίμα Σχολικής Τάξης επηρεάζει και διαμορφώνει:

- Τα κίνητρα για μάθηση,
- Τις συνθήκες μάθησης που καθιστούν το γνωστικό αντικείμενο ελκυστικό, κατανοητό και σχετικό με τη ζωή των μαθητών.
- Το παρωθητικό κλίμα και τη συμμετοχή σε δραστηριότητες,
- Την Απόκτηση γνώσεων,
- Τη διαχείριση της αποτυχίας και των λαθών,
- Την αυτοεικόνα και τονώνει την αυτοπεποίθησή τους.

Το θετικό Κλίμα Σχολικής Τάξης:

- Στηρίζει ψυχολογικά τους μαθητές.
- Προκαλεί το ενδιαφέρον τους για την παρουσία τους στο σχολείο και το μάθημα.
- Βοηθά στη μεγαλύτερη συμμετοχή των μαθητών.
- Ενθαρρύνει τη διαπροσωπική επικοινωνία.
- Δημιουργεί οικογενειακή ατμόσφαιρα.
- Δείχνει εμπιστοσύνη στους μαθητές.
- Επηρεάζει αποφασιστικά τη μάθηση και τη συμπεριφορά (προωθεί τη μάθηση).
- Ενισχύει την αυτοεκτίμηση.

• Διαμόρφωση θετικού κλίματος

- Αποδοχή και αναγνώριση του μαθητή.
- Φυσικό πλησίασμα.
- Άτυπες επικοινωνίες.
- Συνεργατικό κλίμα.
- Στυλ συμπεριφοράς.
- Μορφή κοινωνικής οργάνωσης της τάξης.
- Θεσμοθέτηση διαδικασιών εμπλοκής των μαθητών στην οργάνωση της τάξης και την αντιμετώπιση των προβλημάτων.

- Καλλιεργεί συνθήκες ανάπτυξης θετικών στάσεων προς τους συμμαθητές και προς τον ίδιο τον εαυτό.
- Ενθαρρύνει με θετικές ανατροφοδοτήσεις την αναμενόμενη συμπεριφορά, τη διατύπωση απόψεων και την έκφραση συναισθημάτων.
- Δημιουργεί κλίμα ενδιαφέροντος για τη μάθηση και εκτίμησης για τη γνώση.
- Ευαισθητοποιεί τους μαθητές σε θέματα αποφυγής διακρίσεων.
- Δημιουργεί κλίμα αναζήτησης και δημιουργικότητας.
- Ενθαρρύνει τη διατύπωση τεκμηριωμένων προτάσεων, αντιπροτάσεων, εναλλακτικών λύσεων και συλλογικών.
- Εμπεδώνει δημοκρατικό τρόπο επικοινωνίας και επίλυσης θεμάτων.
- Αποφεύγει τον διδακτισμό σε θέματα αξιακά, ενώ παράλληλα υιοθετεί δημοκρατικό τρόπο επικοινωνίας.
- Ενθαρρύνει την ύπαρξη και ενίσχυση κλίματος συλλογικότητας και πρωτοβουλίας, την ανάληψη ομαδικών πρωτοβουλιών

Ο εκπαιδευτικός να συμπεριφέρεται:

- Χωρίς αυταρχισμούς και δογματισμούς, δίχως ελευθεριότητα.
- Με σταθερότητα, με συμφωνημένα πλαίσια και αρχές που συμβάλλουν στη σταδιακή ανάπτυξη ατόμων με αυτόνομη σκέψη και συμπεριφορά, που καθίστανται ικανά να θεσπίζουν και να σέβονται κανόνες κοινωνικής ζωής για τα δικαιώματα και τα καθήκοντα όλων.
- Στη στήριξη και ανάπτυξη των παραπάνω χαρακτηριστικών, *σημειολογικά και λειτουργικά, συμβάλλει, επίσης και ο χώρος της τάξης με την κατάλληλη διαρρύθμιση του εξοπλισμού, της αισθητικής και του εσωτερικού διακόσμου.*

Κλίμα διαμόρφωση

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ ΜΟΥ (TET)

(B. Fraser, G. Anderson and H. Walberg, *My Class Inventory*)

Μετάφραση - Προσαρμογή: Ηλία Γ. Ματσαγγούρα

Οδηγίες για το μαθητή: Αυτό που κρατάς στα χέρια σου δεν είναι διαγώνισμα γνώσεων, αλλά ένα απλό ερωτηματολόγιο, που έχει σκοπό να συγκεντρώσει πληροφορίες για την τάξη σου. Με τη λέξη «τάξη» δεν εννοούμε την αίθουσα που κάνετε μάθημα, αλλά τους συμμαθητές σου, τα μαθήματα που κάνετε και όλη τη σχολική ζωή της φετινής χρονιάς.

Στη συνέχεια υπάρχουν 25 προτάσεις. Διάβασε κάθε πρόταση προσεκτικά και κύκλωσε το ΣΥΜΦΩΝΩ, αν συμφωνείς, ή το ΔΙΑΦΩΝΩ, αν διαφωνείς με την πρόταση.

Π.χ.: Τα περισσότερα παιδιά της τάξης μου είναι φίλοι μεταξύ τους. Σ (ΣΥΜΦΩΝΩ) Δ (ΔΙΑΦΩΝΩ). Δεν μπορείς βέβαια να κυκλώσεις και το Σ και το Δ, αλλά μόνο ένα από τα δύο.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Να απαντήσεις προσεκτικά και στις 25 ερωτήσεις.

1. Το μάθημα περνάει ευχάριστα	Σ	Δ
2. Τα παιδιά τσακώνονται συνέχεια μεταξύ τους	Σ	Δ
3. Συχνά τα παιδιά συναγωνίζονται στο τρέξιμο	Σ	Δ
4. Η σχολική δουλειά που κάνουμε είναι δύσκολη	Σ	Δ
5. Όλοι οι συμμαθητές μου είναι φίλοι μου	Σ	Δ
6. Μερικοί δεν είναι ευχαριστημένοι με την τάξη μας	Σ	Δ
7. Μερικοί συμμαθητές μου είναι «παλιόπαιδα»	Σ	Δ
8. Οι περισσότεροι μαθητές προσπαθούν να ξεπεράσουν στα μαθήματα τους άλλους	Σ	Δ
9. Οι περισσότεροι μαθητές τελειώνουν τις ασκήσεις χωρίς βοήθεια	Σ	Δ
10. Μερικά παιδιά δεν είναι φίλοι μου	Σ	Δ
11. Η φετινή τάξη μιάς αρέσει	Σ	Δ
12. Σε πολλούς συμμαθητές μου αρέσουν οι τσακωμοί	Σ	Δ
13. Σε μερικούς κακοφαίνεται, όταν δεν τα καταφέρουν τόσο καλά όσο οι άλλοι	Σ	Δ
14. Μόνο οι έξυπνοι μπορούν να λύνουν τις ασκήσεις	Σ	Δ
15. Όλα τα παιδιά είμαστε στενοί φίλοι	Σ	Δ
16. Σε μερικούς δεν αρέσει η τάξη μας	Σ	Δ
17. Πολλοί θέλουν να γίνεται πάντα το «δικό» τους	Σ	Δ
18. Μερικοί προσπαθούν πάντα να ξεπεράσουν τους άλλους	Σ	Δ
19. Η σχολική δουλειά είναι δύσκολη	Σ	Δ
20. Οι συμμαθητές μου συμπαθούνται μεταξύ τους	Σ	Δ
21. Η τάξη μας είναι ευχάριστη	Σ	Δ
22. Οι συμμαθητές μου τσακώνονται συχνά	Σ	Δ
23. Μερικοί θέλουν πάντα να πρωτεύουν	Σ	Δ
24. Οι περισσότεροι τα καταφέρνουν μόνοι τους με τις ασκήσεις	Σ	Δ
25. Οι μαθητές της τάξης μου αισθάνονται μεταξύ τους σαν καλοί φίλοι	Σ	Δ

ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ:

- Ικανοποίηση: ερωτήσεις 1, 6, 11, 16 και 21.
- Διενεκτικότητα: ερωτήσεις 2, 7, 12, 17 και 22.
- Ανταγωνιστικότητα: ερωτήσεις 3, 8, 13, 18 και 23.
- Δυσκολία: ερωτήσεις 4, 9, 14, 19 και 24.
- Συνεκτικότητα: ερωτήσεις 5, 10, 15, 20 και 25.

Τα ΣΥΜΦΩΝΩ βαθμολογούνται με (3) και τα ΔΙΑΦΩΝΩ με (1), εκτός από τις ερωτήσεις που είναι γραμμένες έντονα και υπογραμμισμένες, όπου βαθμολογούνται αντίστροφα, δηλαδή τα ΣΥΜΦΩΝΩ βαθμολογούνται με (1) και τα ΔΙΑΦΩΝΩ με (3).

Μετά τη βαθμολόγηση, που γίνεται στο δεξί περιθώριο, αθροίζω τις ερωτήσεις που ανήκουν στην ίδια ομάδα και καταγράφω το άθροισμα της κάθε στοιχείου.

ΤΟ ΕΥΡΟΣ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΚΑΘΕ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ: 5 - 15

Ικανοποίηση (1+6+11+16+21)

Διενεκτικότητα (2+7+12+17+22)

Ανταγωνιστικότητα (3+8+13+18+23)

Δυσκολία (4+9+14+19+24)

Συνεργατικότητα (5+10+15+20+25)

Στον συναισθηματικό τομέα υπάγονται η

συνοχή, η διενεκτικότητα και η διάσπαση,

που βιώνει ο μαθητής μέσα από τις

διαπροσωπικές του σχέσεις και η

ικανοποίηση και η αδιαφορία, που

προκαλεί στο μαθητή η εργασία.

Στον τομέα κοινωνικής οργάνωσης

υπάγονται η δημοκρατικότητα,

ανταγωνιστικότητα και η ευνοιοκρατία, που

διέπουν τις σχέσεις των μελών της τάξης,

και η ανομοιογένεια της σύνθεσης της.

Στον τομέα της εργασίας υπάγονται ο

καθορισμός των στόχων, η υλική υποδομή,

καθιέρωση κανόνων λειτουργίας, η

δυσκολία του έργου, η ταχύτητα εργασίας

και η αποδιοργάνωση (Ματσαγγούρας,

2000:186).

- Παλαιότερα η έρευνα είχε επικεντρωθεί στη μέτρηση του κλίματος με βάση τις αντιλήψεις των δασκάλων στα πλαίσια της διάκρισης μεταξύ αποτελεσματικών και μη αποτελεσματικών σχολείων.
- Τελευταία η έρευνα έχει στραφεί στη διερεύνηση του κλίματος με βάση τις αντιλήψεις των ίδιων των μαθητών.
- Ο Walberg και οι συνεργάτες του ανέπτυξαν το Learning Environment Inventory (LEI), για να μετρήσουν τις αντιλήψεις των μαθητών όσον αφορά στην εμπειρία τους από το χώρο του σχολείου. Ήταν ο πρώτος που χρησιμοποίησε τον όρο “classroom climate”.
- Ο Μοος υπήρξε ο πρώτος ερευνητής που έκανε δημοφιλή την ιδέα του ψυχολογικού κλίματος της τάξης και ο οποίος δημιούργησε το Classroom Environment Scale (CES) και πυροδότησε μια τριαντάχρονη και πλέον έρευνα πάνω στη φύση του περιβάλλοντος της τάξης (Evans et al, 2009:132).

Κλίμα Σχολικής Τάξης συγκριτική θεώρηση δεδομένων Ελλάδας & εξωτερικού:

- Η συγκριτική αντιπαράθεση μέσω των όρων στις πέντε διαστάσεις του μεταξύ του ελληνικού δείγματος (μελέτη Ματσαγγούρα) και δειγμάτων μαθητών από την Αυστραλία, την Αγγλία και τη Νέα Ζηλανδία εμφανίζουν τους Έλληνες μαθητές να βιώνουν **υψηλότερα επίπεδα** «Ικανοποίησης» και «συνεκτικότητας», **χαμηλότερα επίπεδα** «Διενεκτικότητας» και «Ανταγωνιστικότητας», **αλλά υψηλότερα επίπεδα** «Δυσκολίας».
- Συνολικά, λοιπόν, το ψυχολογικό κλίμα, όπως αποτυπώνεται στις αυτο-αναφορές μαθητών των τεσσάρων μεγαλύτερων τάξεων του ελληνικού δημοτικού σχολείου, φαίνεται να είναι θετικότερο από αντίστοιχες καταγραφές του ψυχολογικού κλίματος σε Αυστραλία, Αγγλία και Ν. Ζηλανδία.
- Όσον αφορά τα καταγεγραμμένα υψηλότερα επίπεδα «Δυσκολίας» στη σχολική εργασία, που βιώνουν οι Έλληνες μαθητές από αντίστοιχους μαθητές σε σχολεία του εξωτερικού, ενδέχεται να οφείλεται είτε στο περιεχόμενο του αναλυτικού προγράμματος είτε στις υψηλές προσδοκίες και ακαδημαϊκές απαιτήσεις δασκάλων ή και γονέων μαθητών δημοτικού στην Ελλάδα.

Διαφορές Ψυχολογικού Κλίματος μεταξύ Τάξεων του Δημοτικού (Γ, Δ', Ε', ΣΤ):

- Στατιστικά σημαντική διαφορά διαπιστώνεται στα επίπεδα **«Δυσκολίας»** που βιώνουν οι μαθητές της Ε' τάξης.
- Η **«Ικανοποίηση»** βαίνει μειούμενη από τις μικρότερες τάξεις προς τις μεγαλύτερες, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από μελέτες άλλων χωρών.
- Η **«Συνεκτικότητα»** παρουσιάζει κάμψη από τα υψηλότερα επίπεδα που καταγράφονται για μαθητές Γ' τάξης στη Δ' τάξη. Η ίδια διάσταση φαίνεται να μειώνεται βαθμιαία από τα υψηλότερα επίπεδα μαθητών Ε' σε χαμηλότερα επίπεδα στην ΣΤ' τάξη.
- Η **«Ανταγωνιστικότητα»** τάξη. καταγράφεται αρχικά μειωμένη στην Γ' τάξη και βαθμιαία αυξάνεται στην Δ' και Ε' τάξη, για να επανέλθει σε χαμηλότερα επίπεδο ΣΤ'.
- Οι διαφορές στην **«Ανταγωνιστικότητα»** ίσως να συνδέονται με τις διαφοροποιήσεις στα επίπεδα **«Δυσκολίας»**, η οποία εμφανίζεται αυξημένη στην περίπτωση μαθητών της Ε' τάξης και επανέρχεται στην ΣΤ' τάξη στα αρχικά επίπεδα στη Γ' τάξη.

Διαφορές Ψυχολογικού Κλίματος μεταξύ Τάξεων του Δημοτικού (Γ, Δ', Ε', ΣΤ):

- Η διαφορά που παρατηρείται στα επίπεδα **«Δυσκολίας»** στην Ε' τάξη και δευτερευόντως στη Γ' τάξη φαίνεται να είναι στατιστικά σημαντική. Μια πρώτη εξήγηση φαίνεται να εδράζεται στην οργάνωση του περιεχομένου του αναλυτικού προγράμματος στο ελληνικό δημοτικό σχολείο.
- Στη Γ' και την Ε' τάξη γίνεται εισαγωγή νέων μαθημάτων. Επόμενο, λοιπόν, είναι οι μαθητές αυτών των τάξεων να βιώνουν μεγαλύτερη «Δυσκολία» εξαιτίας των αυξημένων απαιτήσεων.
- Σε ατομικό επίπεδο ανάλυσης τα κορίτσια βιώνουν υψηλότερη **«Ικανοποίηση»** και **«Διενεκτικότητα»**, αλλά χαμηλότερη **«Ανταγωνιστικότητα»**, **«Δυσκολία»** και **«Συνεκτικότητα»** (στατιστικά σημαντική διαφορά) έναντι των αγοριών.

Άλλες έρευνες:

- Ανδρούτσου, Δ. (2008): Το Ψυχολογικό Κλίμα της Τάξης.
- Καρακίτσιου Γ.-Ε. (2010): Το ψυχολογικό κλίμα της τάξης σε Δημοτικά και Γυμνάσια της Ελλάδας.
- Καψάλης, Α., Μούσιου, Ο. και Νημά, Ε. (1997): «Το Ψυχολογικό Κλίμα της Τάξης σε Δημοτικά Σχολεία και Γυμνάσια της Ελλάδας».
- Ματσαγγούρας, Η. Γ. (1987): Το Ψυχολογικό Κλίμα της Τάξης: Μια Έρευνα για το Δημοτικό Σχολείο.
- Πασιαρδή, Γ. (2001): Το Σχολικό Κλίμα, Θεωρητική Ανάλυση και Εμπειρική Διερεύνηση των Βασικών Παραμέτρων του.

Άλλες έρευνες:

- Οι έρευνες για το κλίμα της τάξης χωρίζονται σε δυο μεγάλες κατηγορίες:
- Η πρώτη ασχολείται με την επίδραση που έχει το κλίμα στον τομέα της σχολικής επίδοσης.
- Η δεύτερη ερευνά τη σχέση κλίματος και μαθητικής συμπεριφοράς.

Άλλες έρευνες:

- Ενδιαφέρον παρουσιάζει η εργασία του Fraser (1989), όπου δίνεται η πορεία της έρευνας για το κλίμα της τάξης κατά την εικοσαετία 1969-1989.
- Η εργασία επικεντρώνεται σε τέσσερα κύρια σημεία:
  - α) Στα εργαλεία που το μετρούν,
  - β) Στη διερεύνηση της σχέσης ανάμεσα στο κλίμα και στα αποτελέσματα της μάθησης (επιδόσεις) τόσο σε γνωστικό όσο και σε συναισθηματικό επίπεδο.
  - γ) Στον συνδυασμό ποιοτικών και ποσοτικών μεθόδων στην μέτρηση και μελέτη του ψυχολογικού κλίματος.
  - δ) Στις πρακτικές για τη βελτίωση του ψυχολογικού κλίματος της τάξης.

- Σχετική δημοσίευση των Raskauskas et al (2010) πραγματεύεται τη σχέση μαθητικής βίας και του κλίματος της τάξης. Νέα Ζηλανδία.
- Διαπιστώνει πως :
  - α) Το κλίμα της τάξης είναι μια από τις σπουδαιότερες μεταβλητές του φαινομένου της μαθητικής βίας. Ιδιαίτερα στον συναισθηματικό τομέα.
  - β) Η σχέση μεταξύ μαθητών και δασκάλων επηρεάζει τη βία. Δυνητικά, η επιρροή του διδασκάλου μπορεί να λειτουργήσει ως μέσο προστασίας των θυμάτων και γενικότερα ως μέσο αποτροπής της μαθητικής βίας.
  - γ) σημαντικός παράγοντας μείωσης της μαθητικής βίας είναι η ενσυναίσθηση. Αυτή ορίζεται ως η κατανόηση και βίωση των συναισθημάτων των άλλων.
- Έρευνες δείχνουν πως η χαμηλή συνεκτικότητα (η φύση των διαμαθητικών σχέσεων, βαθμός φιλίας, αποδοχής και ταύτισης) συνδέεται άμεσα με τη βία και εντοπίζεται τόσο στους θύτες όσο και στα θύματα.

Άλλες έρευνες:

- Οι Marsh, Martin and Cheng,(2008) (Αυστραλία) διερευνούν το ψυχολογικό κλίμα σε σχέση με τη μαθητική επίδοση.
- Το βασικό ερώτημα της εργασίας είναι αν τα αγόρια κινητοποιούνται καλύτερα, όταν έχουν άνδρα δάσκαλο στα μαθηματικά, την φυσική και τη γλώσσα (matching hypothesis) και αν η παρακίνηση των μαθητών επηρεάζεται από το ψυχολογικό κλίμα της τάξης.
- Η ανάλυση των δεδομένων έδειξε ότι η υπόθεση πως τα αγόρια παρακινούνται περισσότερο στα μαθηματικά και τις φυσικές επιστήμες ενώ τα κορίτσια στη Γλώσσα δεν επαληθεύτηκε.
- Επίσης δεν επαληθεύτηκε η υπόθεση ότι οι άντρες εκπαιδευτικοί παρακινούν περισσότερο τα αγόρια ενώ οι γυναίκες τα κορίτσια.
- Ωστόσο έγινε φανερό ότι τα κορίτσια παρουσιάζουν μεγαλύτερη παρακίνηση γενικότερα ανεξάρτητα από το φύλο του διδάσκοντος και το διδακτικό αντικείμενο.

Άλλες έρευνες:

- Όσον αφορά στις σχέσεις μαθητή-διδασκάλου, τα δεδομένα έδειξαν ότι τα αγόρια, αν και λιγότερο από τα κορίτσια, έχουν καλύτερες σχέσεις με γυναίκες εκπαιδευτικούς από ό,τι με άντρες και αυτό είναι άλλο ένα στοιχείο που διαψεύδει την υπόθεση ταιριάσματος (matching hypothesis)..

Άλλες έρευνες:

- Η έρευνα (Liu και Wang, 2008:244) στη Σιγκαπούρη έδειξε:
- Σημαντική συνάφεια ανάμεσα στην σχολική αυτοαντίληψη των μαθητών και το οικογενειακό και σχολικό περιβάλλον από την άλλη. Οι γονείς, οι δάσκαλοι και οι συμμαθητές αποτελούν μερικούς από τους «σημαντικούς άλλους», των οποίων η γνώμη και η συναισθηματική στήριξη επηρεάζουν την αυτοεκτίμηση των εφήβων μαθητών.
- Το περιβάλλον της τάξης είναι περισσότερο σημαντικό στα πρώτα χρόνια του Γυμνασίου, ενώ όσο προχωρούν οι τάξεις το οικογενειακό περιβάλλον αποκτά μεγαλύτερη επιρροή. Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι η μετάβαση από το δημοτικό στο Γυμνάσιο ανοίγει το δρόμο για ένα μεγαλύτερο και πιο πολύπλοκο κοινωνικό δίκτυο με μεγαλύτερες ευκαιρίες για αυτοπραγμάτωση. Είναι λογικό λοιπόν το κλίμα της τάξης να παίζει μεγαλύτερο ρόλο σε αυτή τη χρονική στιγμή.

Άλλες έρευνες:

- Antoniou and Sideridis (2008) εξετάζουν το κατά πόσο το κλίμα της τάξης και η διδακτική μέθοδος επηρεάζουν την ικανότητα και το ενδιαφέρον για ανάγνωση σε παιδιά που έχουν μαθησιακές δυσκολίες.
- Μέχρι τώρα η έρευνα για την πρόβλεψη της κατανόησης κειμένου γινόταν μέσω του λεξιλογίου, της αναγνώρισης λέξεων καθώς και μέσω των αποκωδικοποίησης. Δεν είχε δοθεί η δέουσα προσοχή στην επίδραση (άμεση ή έμμεση) που έχει το ψυχολογικό κλίμα της τάξης και ιδιαίτερα οι συμπεριφορές και οι πρακτικές του δασκάλου καθώς και το διδακτικό στυλ.
- Επομένως, ένας από τους σκοπούς της έρευνας ήταν να προβλέψει το αναγνωστικό ενδιαφέρον των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες, μέσα από συνδυασμούς συμπεριφορών που αντανακλούν τα διδακτικά στυλ και τα χαρακτηριστικά του ψυχολογικού κλίματος της τάξης (Antoniou and Sideridis, 2008:226).

Έννοιες Κλειδιά:

- Διαπροσωπικές σχέσεις,
- Αυτο-εκτίμηση, Προσδοκίες,
- Αποδοχή του "άλλου",
- Κοινωνικο-πολιτισμικό πλαίσιο, ΕΚΟ,
- Συλλογικότητα,
- Διαχείριση διαφωνιών συγκρούσεων,
- Παιδαγωγική αξιοποίηση χρόνου και χώρου,
- Ένταξη όλων σε μαθητικές ομάδες,
- Συλλογική διαμόρφωση κανόνων συμπεριφοράς,
- «Βιογραφία παραπτώματων" και ερμηνεία τους,
- Συνέπεια στην τήρηση κανόνων.

Αυτοεικόνα - Αυτοεκτίμηση:

- Η αυτοεικόνα είναι η νοητή εικόνα που έχει ένα άτομο για τον εαυτό του. Η εικόνα αυτή αποδίδει όχι μόνο λεπτομέρειες που αφορούν τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του ατόμου τα οποία μπορούν να παρατηρήσουν και τα άλλα άτομα στο περιβάλλον του (π.χ. ύψος, βάρος, IQ), αλλά και πράγματα τα οποία έχει μάθει το άτομο το ίδιο για τον εαυτό του. Οι γνώσεις αυτές για τον εαυτό του, το άτομο μπορεί να τις αποκομίσει, είτε από προσωπικές του εμπειρίες, είτε από ανατροφοδοτήσεις άλλων ατόμων από το κοινωνικό του περιβάλλον. Ένας απλός ορισμός της αυτοεικόνας είναι η απάντηση στην ερώτηση: «Ποιος θεωρείς ότι είσαι;».
- Ο όρος αυτοεκτίμηση είναι μια έννοια που χρησιμοποιείται για να εκφράσει την υποκειμενική εκτίμηση της προσωπικής μας αξίας..

Τι είναι Εκπαιδευτικό Περιβάλλον και ποια η σημασία του;

- Το θετικό εκπαιδευτικό περιβάλλον δημιουργείται:
- (α) με τον τρόπο που επικοινωνεί με τους μαθητές του άμεσα με τον λόγο και έμμεσα με τη γλώσσα του σώματος,
- (β) με τον τρόπο που ανταποκρίνεται στα μηνύματα, τα αιτήματα και τις ανάγκες των μαθητών του,
- (γ) με τον τρόπο που διαμορφώνει τις διαμαθητικές σχέσεις και συνεργασίες μέσα στην τάξη και
- (δ) με τον τρόπο που οργανώνει την καθημερινότητα της σχολικής ζωής και διαχειρίζεται με τους μαθητές του τις διαφωνίες, αντιπαραθέσεις και συγκρούσεις.
- Μπορεί να διασφαλισθεί με τις κατάλληλες επιλογές του εκπαιδευτικού που διαμορφώνουν το θετικό κλίμα, τις αρμονικές σχέσεις και τη λειτουργική οργάνωση.

Τι είναι Εκπαιδευτικό Περιβάλλον και ποια η σημασία του;

- Κοινά γνωρίσματα των παραπάνω τρόπων πρέπει να είναι η άμεση και έμμεση, με λόγια και με πράξεις, εκδήλωση
- α) σεβασμού και ενδιαφέροντος του εκπαιδευτικού προς τους μαθητές, τη "βιογραφία" τους, τις ανάγκες και τις δυνατότητές τους,
- β) αποδοχής, φροντίδας, ενθάρρυνσης, στήριξης όλων ανεξαιρέτως των μαθητών και, τέλος,
- γ) άμεσης και έμμεσης έκφρασης υψηλών προσδοκιών για όλους.

- .

- Το κλίμα της τάξης διαμορφώνεται με βάση το φυσικό περιβάλλον και το κοινωνικό περιβάλλον.
- Το φυσικό περιβάλλον αναφέρεται στη διευθέτηση και διακόσμηση του χώρου της σχολικής τάξης έτσι ώστε αυτή να είναι ευχάριστη και ελκυστική για μάθηση και αφορά στην εμφάνιση και επίπλωση της τάξης, το μέγεθος, τους φυσικούς πόρους, ακόμη και θέματα όπως η θέρμανση και ο κλιματισμός (Evans et al, 2009:133).
- Το κοινωνικό περιβάλλον καθορίζεται από το βαθμό αλληλεπίδρασης που αναπτύσσεται μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών κατά τη διαδικασία της μάθησης. Μπορεί να είναι ανταγωνιστικό, συνεργατικό ή και ατομικό ανάλογα με το βαθμό της αλληλεπίδρασης.

Τι συμβαίνει σε αυτή την Τάξη; (WIHIC) – Μέτρηση του Κλίματος της Τάξης

Το ερωτηματολόγιο συμπεριλαμβάνει ορισμένες προτάσεις σχετικά με το πώς δουλεύουν τα πράγματα και πως λειτουργείτε στην τάξη σας. Θα σημειώσετε πόσο συχνά κάθε μια πρόταση – πρακτική συμβαίνει. Δεν υπάρχουν λάθος ή σωστές απαντήσεις, αυτό που χρειαζόμαστε είναι η γνώμη σας. Σκεφτείτε πόσο καλά κάθε πρόταση περιγράφει πως είναι η τάξη σας.

	Συνεκτικότητα μαθητών	Σχεδόν ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
1	Κάνω φιλίες με τους μαθητές σε αυτή τη τάξη.	-2	-1	0	1	2
2	Γνωρίζομαι με άλλους μαθητές σε αυτή τη τάξη.	-2	-1	0	1	2
3	Είμαι φιλικός με τους άλλους μαθητές.	-2	-1	0	1	2
4	Άλλοι μαθητές είναι φιλικοί μαζί μου.	-2	-1	0	1	2
5	Δουλεύω καλά με άλλους μαθητές.	-2	-1	0	1	2
6	Βοηθώ τους συμμαθητές μου εάν έχουν προβλήματα με την εργασία τους	-2	-1	0	1	2
7	Αρέσω στους μαθητές σε αυτήν τάξη	-2	-1	0	1	2
8	Σε αυτή τη τάξη, με βοηθούν οι συμμαθητές μου	-2	-1	0	1	2
	Υποστήριξη από τον εκπαιδευτικό	Σχεδόν ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
9	Ο καθηγητής δείχνει προσωπικό ενδιαφέρον για μένα	-2	-1	0	1	2
10	Ο καθηγητής αλλάζει τον τρόπο μαθήματος για να με βοηθήσει	-2	-1	0	1	2
11	Ο καθηγητής λαμβάνει υπόψη του τα συναισθήματα μου.	-2	-1	0	1	2
12	Ο καθηγητής με βοηθά όταν έχω πρόβλημα με την εργασία μου.	-2	-1	0	1	2
13	Δουλεύω καλά με άλλους μαθητές.	-2	-1	0	1	2
14	Βοηθώ τους συμμαθητές μου εάν έχουν προβλήματα με την εργασία τους	-2	-1	0	1	2

15	Αρέσω στους μαθητές σε αυτήν τάξη	-2	-1	0	1	2
16	Σε αυτή τη τάξη, με βοηθούν οι συμμαθητές μου	-2	-1	0	1	2
	Συμμετοχή	Σχεδόν ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
17	Συζητάω ιδέες μέσα στην τάξη	-2	-1	0	1	2
18	Λέω την γνώμη μου όταν γίνονται συζητήσεις στην τάξη.	-2	-1	0	1	2
19	Ο καθηγητής μου κάνει ερωτήσεις	-2	-1	0	1	2
20	Οι ιδέες μου λαμβάνονται υπόψη κατά την διάρκεια των συζητήσεων στην τάξη.	-2	-1	0	1	2
21	Κάνω ερωτήσεις στον καθηγητή	-2	-1	0	1	2
22	Εξηγώ τις ιδέες μου στους συμμαθητές μου	-2	-1	0	1	2
23	Οι συμμαθητές μου συζητούν μαζί μου πως θα λύσουμε ορισμένα προβλήματα	-2	-1	0	1	2
24	Μου ζητείται να εξηγήσω πως έλυσα τα προβλήματα	-2	-1	0	1	2
	Διευκρίνιση	Σχεδόν ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
25	Κάνω κάποια έρευνα για να επαληθεύσω τις ιδέες μου	-2	-1	0	1	2
26	Μου ζητείται να σκεφτώ εάν υπάρχουν αποδείξεις γι'αυτά που λέω.	-2	-1	0	1	2
27	Κάνω κάποια έρευνα για να απαντήσω στις ερωτήσεις που προκύπτουν από τις συζητήσεις στην τάξη	-2	-1	0	1	2
28	Εξηγώ το νόημα των δηλώσεών μου ή κάνω διαγράμματα	-2	-1	0	1	2
29	Κάνω κάποια έρευνα για να απαντήσω σε ερωτήσεις που μου φαίνονται περίεργες	-2	-1	0	1	2
30	Κάνω κάποια έρευνα για να απαντήσω στις ερωτήσεις του καθηγητή	-2	-1	0	1	2
31	Βρίσκω απαντήσεις σε ερωτήσεις ψάχνοντας και εξετάζοντας	-2	-1	0	1	2
32	Λέω προβλήματα βασισμένος/η στο δικό μου ψάξιμο ή έρευνα	-2	-1	0	1	2
	Προσανατολισμός στο έργο	Σχεδόν ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
33	Το να ολοκληρώσω ένα συγκεκριμένο ποσοστό της	-2	-1	0	1	2

Κλίμα διαμόρφωση

	δουλειάς μου είναι σημαντικό για μένα						
34	Κάνω τόσα όσα βάζω στόχο να κάνω	-2	-1	0	1	2	
35	Ξέρω ποιοι είναι οι στόχοι της τάξης μου	-2	-1	0	1	2	
36	Είμαι έτοιμος να αρχίσω αυτή την τάξη σύμφωνα με το πρόγραμμα	-2	-1	0	1	2	
37	Ξέρω τι προσπαθώ να επιτύχω γι' αυτό το μάθημα και αυτή την τάξη	-2	-1	0	1	2	
38	Προσέχω κατά την διάρκεια του μαθήματος	-2	-1	0	1	2	
39	Προσπαθώ να καταλαβαίνω την δουλειά που γίνεται στην τάξη μου	-2	-1	0	1	2	
40	Ξέρω πόσο πολύ δουλειά έχω να κάνω	-2	-1	0	1	2	
	Συνεργασία	Σχεδόν ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα	
41	Συνεργάζομαι με τους άλλους συμμαθητές μου όταν μου αναθέτουν εργασίες	-2	-1	0	1	2	
42	Μοιράζομαι τις πηγές μου και το υλικό μου με τους συμμαθητές μου όταν κάνουμε εργασίες	-2	-1	0	1	2	
43	Όταν δουλεύουμε σε ομάδες σ'αυτή την τάξη τότε αυτό είναι συνεργασία	-2	-1	0	1	2	
44	Συνεργάζομαι με κάποιους συμμαθητές μου όταν κάνουμε εργασίες	-2	-1	0	1	2	
45	Μαθαίνω από τους άλλους συμμαθητές μου	-2	-1	0	1	2	
46	Δουλεύω μαζί με άλλους συμμαθητές μου.	-2	-1	0	1	2	
47	Συνεργάζομαι με άλλους συμμαθητές μου κατά την διάρκεια ορισμένων δραστηριοτήτων που κάνουμε στην τάξη	-2	-1	0	1	2	
48	Οι συμμαθητές μου δουλεύουν μαζί μου για να πετύχουμε τους στόχους της τάξης	-2	-1	0	1	2	
	Ισοτιμία	Σχεδόν ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα	
49	Ο δάσκαλος δίνει τόση προσοχή στις ερωτήσεις μου, όπως και στις ερωτήσεις άλλων μαθητών.	-2	-1	0	1	2	
50	Παίρνω περίπου το ίδιο ποσοστό βοήθειας από τον καθηγητή μου όπως παίρνουν και οι άλλοι μαθητές	-2	-1	0	1	2	
51	Ο λόγος μου μετράει το ίδιο όπως μετράει ο λόγος των υπόλοιπων συμμαθητών μου	-2	-1	0	1	2	
52	Μου φέρονται περίπου όπως φέρονται και στους υπόλοιπους συμμαθητές μου	-2	-1	0	1	2	

53	Ο καθηγητής μου με ενθαρρύνει το ίδιο όπως ενθαρρύνει και τους υπόλοιπους συμμαθητές μου	-2	-1	0	1	2	
54	Έχω τις ίδιες ευκαιρίες με τους υπόλοιπους συμμαθητές μου να συμμετέχω στην τάξη	-2	-1	0	1	2	
55	Η δουλειά μου επαινείται τόσο όσο και των συμμαθητών μου	-2	-1	0	1	2	
56	Έχω τις ίδιες ευκαιρίες με τους συμμαθητές μου να απαντώ στις ερωτήσεις που γίνονται στην τάξη	-2	-1	0	1	2	

Αξιολόγηση Ψυχολογικού Κλίματος στο ελληνικό Σχολικό Σύστημα:

- Οι διαστάσεις που συναπαρτίζουν το συνολικό ψυχολογικό κλίμα της σχολικής τάξης στο δημοτικό σχολείο είναι οι παρακάτω:
- **Ικανοποίηση (Satisfaction):** Θετικός, συμπεριληπτικός, δείκτης της κυρίαρχης ατμόσφαιρας της σχολικής τάξης, ο οποίος προκύπτει ως **συνισταμένη των σχέσεων του μαθητή με τον εκπαιδευτικό, τους συμμαθητές, το περιεχόμενο του Α.Π. και την οργάνωση του τρόπου εργασίας.**
- **Διενεκτικότητα (Friction):** αρνητικός δείκτης, ο οποίος, συνοψίζει την ποιότητα των διαμαθητικών σχέσεων και δηλώνει το **βαθμό τριβών και, ή αντιπαραθέσεων** μεταξύ συμμαθητών.
- **Ανταγωνιστικότητα (Competitiveness):** δείκτης αποτίμησης του πλαισίου της κοινωνικής οργάνωσης της σχολικής εργασίας, ο οποίος δηλώνει **τον αρνητικό** τρόπο συσχέτισης των ατομικών επιδιώξεων.
- **Δυσκολία (Difficulty):** αρνητικός, από ένα σημείο και μετά, δείκτης **αποτίμησης των σχέσεων του μαθητή με το περιεχόμενο του Α.Π. και υπογραμμίζει την πιθανή αναντιστοιχία μαθητικών δυνατοτήτων και απαιτήσεων** της σχολικής εργασίας.
- **Συνεκτικότητα (Cohesiveness):** θετικός δείκτης, που συνοψίζει αξιολογικά τη φύση των διαμαθητικών σχέσεων και **δηλώνει το βαθμό φιλίας, αποδοχής και ταύτισης** με τους συμμαθητές στο πλαίσιο της σχολικής κοινότητας.

Τι είναι το κλίμα, η κουλτούρα σχολείου και το κλίμα σχολικής τάξης;

• ΚΛΙΜΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

- Η ιδιαίτερη ατμόσφαιρα του σχολείου (π.χ. φιλική, εχθρική, ανταγωνιστική)
- Η φύση των σχέσεων μεταξύ των ανθρώπων στο σχολείο (π.χ. μεταξύ των εκπαιδευτικών, μεταξύ του Διευθυντή και των εκπαιδευτικών, μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών, μεταξύ εκπαιδευτικών και γονιών).

• ΚΛΙΜΑ ΤΑΞΗΣ

- Αναφέρεται κυρίως στα συναισθήματα και περιγράφει τις διαπροσωπικές σχέσεις του μαθητή τόσο με το δάσκαλό του, όσο και με τους συμμαθητές του.
- Ο τρόπος με τον οποίο οι μαθητές βιώνουν τις σχέσεις που αναπτύσσονται μέσα στην τάξη.
- Οι αλληλεπιδράσεις των συμμετεχόντων στα παιδαγωγικά συμβάντα, γεγονότα, φαινόμενα ή καταστάσεις.

• ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

- Η ταυτότητα του σχολείου.
- Το σύνολο των χαρακτηριστικών που είναι αποδεκτά από όλα τα μέλη μιας σχολικής μονάδας και τα οποία δένουν τα μέλη μεταξύ τους αλλά ταυτόχρονα τα διαφοροποιούν από αυτά μιας άλλης.
  - Οι κοινό προσανατολισμοί του σχολείου που το κρατούν ενωμένο, το όραμα, οι αξίες, οι κανόνες συμπεριφοράς, οι παραδόσεις.
    - Το νόημα και η σημασία που δίνουμε σε κάθε γεγονός και σε κάθε πράγμα.
    - Τι πραγματικά συμβαίνει ανεπίσημα στο σχολείο.

Γιατί είναι σημαντικό το Εκπαιδευτικό Περιβάλλον;

- α) Παρέχει τις συνθήκες για να αναπτύξουν την προσωπική τους ταυτότητα, την αυτοεκτίμηση, την αποδοχή του "άλλου" με διαφορετική από τη δική τους εθνική, πολιτισμική και θρησκευτική ταυτότητα.
- β) Συμβάλλει στην ανάπτυξη στάσεων και ικανοτήτων επικοινωνίας, συνεργασίας σε δράσεις με διάρκεια και αλληλεγγύη, των ικανοτήτων διαχείρισης των συγκρούσεων χωρίς μειωτικές συγκρίσεις, απειλές και ειρωνείες, του ελέγχου του θυμού και του παρορμητισμού.
- *Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η εμπλοκή των μαθητών στη διαμόρφωση κανόνων συνύπαρξης και συνεργασίας και η εστίαση στα ατομικά δικαιώματα όλων, αλλά ταυτόχρονα και στις προσωπικές ευθύνες και υποχρεώσεις έναντι ατόμων και του κοινωνικού συνόλου.*

Θετικό Κλίμα Σχολικής Τάξης και συμβολή του εκπαιδευτικού.

- Ο Εκπαιδευτικός Σύμφωνα με έρευνες:
- Στηρίζει ψυχολογικά τους μαθητές και προκαλεί το ενδιαφέρον τους,
- Εκφράζει υψηλές προσδοκίες για τους μαθητές,
- Επιλέγει μαθητοκεντρικές προσεγγίσεις σε θέματα διδασκαλίας και οργάνωσης,
- Παρέχει άμεσες ανατροφοδοτήσεις,
- Δημιουργεί οικογενειακή ατμόσφαιρα,
- Ενθαρρύνει τη διαπροσωπική επικοινωνία και συνεργασία,
- Αποτιμά θετικά την επιτυχία,
- Διατυπώνει ξεκάθαρους κανόνες συμπεριφοράς,
- Προσδίδει ακαδημαϊκό προσανατολισμό στη σχολική εργασία,
- Εκφράζει έμπρακτα την εμπιστοσύνη του προς τους μαθητές .

- Οι κυριότεροι παράγοντες αποτελεσματικού σχολείου (Πασιαρδή, 2001: 22):
  - α) Η εκπαιδευτική ηγεσία,
  - β) Οι υψηλές προσδοκίες,
  - γ) Η έμφαση στη διδασκαλία,
  - δ) Η μέτρηση και αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών,
  - ε) Η συνεργασία και συμμετοχή της οικογένειας-σχολείου και τέλος
  - στ) Το σχολικό κλίμα.
- Παρόμοια χαρακτηριστικά αναφέρει και ο Καψάλης (2005:10-15)
- Οι παράγοντες διακρίνονται σε δυο ομάδες:
  - α) Στα οργανωτικά χαρακτηριστικά και
  - β) Στα χαρακτηριστικά της εσωτερικής ζωής του σχολείου (σχέσεις, στόχοι και προσδοκίες).

Σχολικό Κλίμα παράγοντες

- Κατά τον Σαΐτη (2002:135-138) οι παράγοντες που επηρεάζουν το σχολικό κλίμα είναι οι ακόλουθοι:
  - α) Η δομή
  - β) Το μέγεθος
  - γ) Το εξωτερικό περιβάλλον
  - δ) Οι ατομικές διαφορές των ανθρώπων
- Σύμφωνα με άλλους ερευνητές, οι βασικές παράμετροι που βοηθούν στην ανάπτυξη ενός θετικού σχολικού κλίματος είναι επίσης τέσσερις αλλά διαφορετικοί από τους παραπάνω.
  - α) Η επικοινωνία,
  - β) Η συνεργασία,
  - γ) Η οργάνωση και διοίκηση του σχολείου και
  - δ) Οι μαθητές.

- Στον γνωστικό τομέα ευνοεί τις προσωπικές τοποθετήσεις. Ενισχύει πλούσια γλώσσα, δημιουργική, παραγωγική, συνθετική σκέψη.
- Στον συναισθηματικό τομέα κυριαρχεί σιγουριά, ασφάλεια, συναισθηματική σταθερότητα, ελπίδα για επιτυχία.
- Στον τομέα κοινωνικής συμπεριφοράς παρατηρείται ανάπτυξη ατμόσφαιρας συνεργασίας, αλληλοστήριξης και κριτικής αντιμετώπισης των προβλημάτων.
- Κατά τους Evans et al (2009:134-135) υπάρχει στενή σχέση ανάμεσα στο θετικό κλίμα της τάξης και την σχολική παρακίνηση και συμμετοχή. Εξίσου ενδιαφέρουσα είναι και η σχέση μεταξύ θετικού κλίματος και κοινωνικής συμπεριφοράς των μαθητών, όπως για παράδειγμα η μείωση φαινομένων μαθητικής βίας και συγκρούσεων σε συνδυασμό με ανάπτυξη της συνεργασίας και της κοινωνικοποίησης.

Αξιολόγηση Ψυχολογικού Κλίματος στο ελληνικό Σχολικό Σύστημα:

- **Στον συναισθηματικό τομέα** υπάγονται η συνοχή (cohesiveness), η διενεκτικότητα (friction) και η διάσπαση (cliqueness), που βιώνει ο μαθητής μέσα από τις διαπροσωπικές του σχέσεις στην τάξη, και η ικανοποίηση (satisfaction) και η αδιαφορία (apathy), που προκαλεί στο μαθητή η εργασία.
- **Στον τομέα κοινωνικής οργάνωσης** υπάγονται η δημοκρατικότητα (democracy), ανταγωνιστικότητα (competitiveness) και η ευνοιοκρατία (favoritism), που διέπουν τις σχέσεις των μελών της τάξης, και η ανομοιογένεια (diversity) της σύνθεσης της τάξης.
- **Στον τομέα της εργασίας** υπάγονται ο καθορισμός των στόχων (goal direction), η υλική υποδομή (material environment), η καθιέρωση κανόνων λειτουργίας (formality), η δυσκολία του έργου (difficulty), η ταχύτητα εργασίας (speed) και η αποδιοργάνωση (disorganization) (Ματσαγγούρας, 2000:186).